

In Zweden is contant betalen passé

Geen enkel land neemt zo snel afscheid van contant geld als Zweden. Een onwankelbaar vertrouwen in banken, overheid en de medemens stuwt de trend, gecombineerd met een honger naar innovaties.

Een waarschuwing als u deze zomer naar Zweden reist: koop vooraf geen Zweedse kronen. Het zal niet nodig zijn. De kans is groot dat u met biljetten en munten blijft zitten. Tal van horecagelegenheden en onafhankelijke winkeliers nemen geen contanten meer aan.

Vakantiegangers naar Zweden zullen weinig contant geld nodig hebben. Foto: Getty Images/Istock

Zo ook het uitgestrekte zomerterras The Barn Storköket, tussen de stadsgracht van Gotenburg en het Stor Teatern, het Grote Theater. Boven de bar hangen bordjes met, in het Engels, de tekst 'Only card payments'. Barmedewerker Nora Landberg (21) roemt de beslissing van haar werkgever. 'Het is makkelijker voor iedereen. Klanten hoeven niet te tellen, wij hoeven niet te tellen. En ik heb geen kassa vol met biljetten die geroofd kunnen worden.'

Weinig klanten van het zonovergoten terras hebben moeite met de afwezigheid van contanten. Als het echt niet anders kan, is er altijd een oplossing. Landberg: 'In extreme gevallen betaal ik met m'n eigen pas en krijg ik contanten van de klant. Maar dat is echt bijna nooit nodig.'

De kroon verdwijnt

Niet alleen onafhankelijke café's en restaurants maken de omschakeling. Ontbijt- en lunchketen Condeco, verspreid over het zuidelijke deel van Zweden, stapte in oktober over op een 'kontantfrie' regime. En koffiecafés van Espresso House hebben een app die als digitale portemonnee kan dienen en meteen 10% korting geeft.

Te snel?

Bijna een derde van de Zweedse bevolking is 'negatief' of 'zeer negatief' over het dalende gebruik van contanten en hun aandeel is stijgende. Vooral ouderen willen contanten blijven gebruiken. Niet alleen omdat ze minder online verkeren, maar ook omdat ze het zien als een recht.

En hoewel de meeste Zweden hun bank vertrouwen, wekt de hoge snelheid waarmee de banken de cashloze ontwikkeling omarmen, bij sommigen toch argwaan: hebben de banken wellicht niet alleen gebruiksvriendelijkheid in het achterhoofd? Een digitale geldstroom die volledig onder controle van banken staat, beperkt de keuzevrijheid van consumenten. Het zou ook negatieve rentes - om sparen te ontmoedigen - sneller dichterbij kunnen brengen, aangezien banken in dat geval geen rekening hoeven te houden met contanten in een oude sok.

De president van de Riksbank Stefan Ingves gaf banken recent een tik op de vingers voor het feit dat veel filialen geen stortingsautomaten meer hebben. Of dat mensen die grote bedragen komen deponeren (bijvoorbeeld hun bruiloftsgeschenken) ineens verdacht worden.

Tachtig procent van alle transacties gebeurt er tegenwoordig met bankkaarten. In de detailhandel loopt dat zelfs op tot 95%. In Nederland werd in 2016 [zo'n 55% van alle betalingen](#) gepind, in de [detailhandel was dat 58%](#).

Geldautomaten raken in onbruik en verdwijnen langzaam uit het Zweedse straatbeeld, zeker in meer afgelegen streken. Contanten vertegenwoordigen nog maar ietsje meer dan 2% van de Zweedse economie, blijkt uit cijfers van de Riksbank, de Zweedse tegenhanger van DNB. Jaar op jaar neemt het bedrag aan contanten af. In 2016 waren er circa 60 miljard Zweedse kronen in omloop, tegenover 95,8 miljard in 2010, een afname van 37%. De afname gaat de laatste jaren stukken harder.

Cash is weggestopt bij de mensen thuis

'En van die 60 miljard is slechts 40 tot 60% werkelijk in omloop', zegt Niklas Arvidsson, hoogleraar op het Koninklijke Instituut voor Technologie en gespecialiseerd in de cashloze maatschappij. 'De rest is weggestopt bij mensen thuis, in bankkluisen of in de onderwereld.'

Een van de 'schuldigen' aan de verdrijving van cash geld is Swish voor persoonlijke transacties, dat te vergelijken is met de tikkie in Nederland. Swish is een idee van zes banken. Het begon vijf jaar geleden als een app waarmee je via je smartphone geld kunt overmaken naar de rekening van een vriend of familielid. De verbinding werkt op basis van je telefoonnummer. De app blijkt een schot in de roos in een land waar vrienden elke rekening in een restaurant delen, zelfs voor een 'fika', een snelle koffiepauze. Ook voor Marktplaats-achtige transacties of zelfs op de rommelmarkt is de app ideaal. Groot voordeel van Swish is dat het onmiddellijk werkt. De ontvanger kan het bedrag meteen op zijn rekening zien staan. Sinds vorig jaar is Swish ook beschikbaar voor webshops, waarmee de app voor het eerst ook bedrijven bereikt. Inmiddels gebruikt 52% van de Zweden Swish maandelijks.

Kracht zit in de eenvoud

Arvidsson juicht projecten zoals Swish alleen maar toe. 'De kracht zit 'm vooral in de eenvoud. Het is bijna net zo makkelijk als cash, omdat het geld meteen van hand tot hand gaat.'

Stockholm, Zweden. Het is niet mogelijk om in Sweden in de Metro met cash te betalen. Foto: Getty Images/Istock

Hij ziet in de Scandinavische bankensector een honger om te innoveren. Wat helpt zijn de Zweden zelf. Vertrouwen kenmerkt de samenleving, niet alleen onderling maar ook tussen burgers enerzijds en banken en overheid anderzijds. De Zweden zijn gewend aan een sterke overheid en welvaartsstaat die hen beschermt tegen graaiende bedrijven en onbetrouwbare werkgevers. De cijfers geven hen gelijk. Zweden staat constant in de top van minst corrupte landen ter wereld en misdaad is zeer ongewoon. Dat het land in de laatste tweehonderd jaar geen autoritaire regimes of oorlogen heeft gekend, speelt ook mee.

Weerstand neemt ook toe

De weerstand in de Zweedse samenleving stijgt echter ook. Elke twee jaar vraagt de Riksbank de bevolking naar hun houding over 'de afname in gebruik van contanten'. Waar in 2014 nog slechts 8% 'zeer negatief' was, verdubbelde dat vorig jaar tot 16%. Nog eens 15% is 'behoorlijk negatief'. Het aandeel consumenten dat juist 'zeer positief' is, steeg slechts met 4 procentpunt naar 21%.

Ook zijn er tegenstanders van de ongebreidelde liefde voor de bankpas, omdat bijvoorbeeld creditcardfraude nu nog hand in hand toeneemt met meer kaartbetalingen. De betrouwbaarheid van digitale betalingen moet uiteraard feilloos zijn, als de Zweedse banken uiteindelijk echt het laatste biljet willen uitbannen. Dat ontdekte ook de organisatie van een klein muziekfestival in de zomer van 2015 waar het cashloze betaalsysteem ineens de geest gaf en er geen eenvoudige oplossing voorhanden was.

Ouderen en asielzoekers

'Het is onvermijdelijk', stelt Arvidsson desondanks. Hij wil een lans breken voor ouderen, asielzoekers en toeristen. Die groepen moet je als samenleving niet buitensluiten met ondoordachte innovaties. Er moet ook een digitaal equivalent komen van de anonimiteit en het gemak dat contanten als voordeel hebben. 'We moeten er wel goed over na blijven denken. Je kunt pas helemaal cashloos gaan als je zeker weet dat iedereen er de vruchten van kan plukken.'